

Reel Sektörün Finansmanında Sermaye Piyasasının Rolü Konferansı

(12 Aralık 2002, İstanbul)

Y. Ziya Toprak
Başkan, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği

Sayın Konuklar,

Birliğimizce düzenlenen; "Reel Sektörün Finansmanında Sermaye Piyasasının Rolü" konulu konferansımıza hoş geldiniz.

Hepinizi, şahsım ve Birliğimizin yetkili kurulları, Üyeleri ve çalışanları adına saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği gibi, Birliğimiz, Sermaye piyasasının ve aracılık faaliyetlerinin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmak üzere kurulmuş; Öz Düzenleyici, Kamu Kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur.

Birliğimiz, kuruluş amacı ve misyonu çerçevesinde, mesleki düzenleme ve denetleme faaliyetleri ile birlikte;

Sermaye piyasaları konusunda kapsamlı araştırmalar yapmakta, eğitim, panel ve konferanslar düzenlemekte, piyasanın önündeki sorunları, ihtiyaçları belirlemekte; geliştirdiği çözüm önerilerini ilgili mercilere iletmekte, bu bulgu ve önerilerini kamuoyuyla ve ilgili kurum ve kuruluşlarla düzenli şekilde paylaşmaktadır.

Bu çerçevede, seçimlerin hemen arkasından, siyasi istikrarın yakalandığı yeni bir döneme girilirken, reel sektörün en önemli sorunlarından biri olan kaynak ihtiyacının ele alınmasının yararlı olacağını düşündük.

Bu etkinliğimizle;

- Sermaye piyasasının reel sektöre sunduğu olanakların ortaya konulması,
- Ve bu olanakların devreye girebilmesi için atılması gereken adımların belirlenmesi

hedeflenmiştir.

Değerli Konuklar,

Avrupa Birliği Üyeliği ve Kıbrıs Sorunu gibi ülkemiz açısından son derece önemli iki konunun Türkiye'nin ana gündemini oluşturduğu çok özel bir dönemden geçiyoruz.

Bunlardan Avrupa Birliği kırk yıllık rüyamızı, Kıbrıs konusu da, buna yaşıt, çözüm bekleyen önemli bir sorunumuzu oluşturuyor. Her iki konunun çözüme kavuşturulması kuşkusuz; ekonomimiz, uluslar arası saygınlığımız, kısacası yarınlarımız yönünden büyük önem taşıyor.

Bu konularda er veya geç olumlu sonuç alınabilmesi; belirli adımların atılmasını, bazı özverilerin ve esnekliklerin gösterilmesini gerektirebilecektir.

Türk toplumunun erken genel seçimler sonucu ülkemizde sağlamış bulunduğu Meclis aritmetiği, diğer bir ifade ile oluşumuna olanak verdiği siyasi güç bu adımların atılabilmesini kolaylaştırmış, bu konuda çok önemli bir fırsat yaratmıştır.

Bu fırsatın yeni hükümetçe, ülkemizin uzun vadeli çıkarlarını gözeterek şekilde değerlendirileceğini ümit ve temenni ediyoruz.

Değerli Konuklar,

Uzun yıllara dayalı yanlış ekonomik politikaların ülkemizi getirdiği kriz ortamından çıkış için tüm toplum katmanları olarak, uzun süredir çok ciddi özverilerde bulunduk.

Yaşadığımız ağır ekonomik krizin yıkıntıları arasında, Türkiye'de bir çok alanda, reform niteliğinde önemli yapısal değişiklikler gerçekleştirildi.

Bilindiği gibi bu yapısal reformların ana hedefi, ekonomimizin olası krizlere karşı direncinin artırılması ve enflasyonist olmayan, sürdürülebilir bir büyümenin alt yapısının oluşturulmasıydı.

Son aylarda açıklanan temel ekonomik veriler bu çabalarımızın boşa gitmediğini gösteriyor.

Ancak, geçmişte benzerlerini çokça yaşamış olmamız nedeniyle, erken ve aşırı iyimserliğe kapılarak reformların yavaşlatılması, popülizme yönelmesi olasılığı endişe kaynağımız olmaya halen de devam etmektedir.

Bu bakımdan, Birliğimizin bakış açısı olarak, üzerinde hassasiyetle durulmasında yarar gördüğümüz önemli sorunlarımızın başlıcalarını burada kısaca dikkatlerinize sunmakta yarar görmekteyiz:

- Enflasyonu öngörülen sürede tek haneye düşürme yönündeki çabalar ne bahasına olursa olsun kesintiye uğratılmamalıdır. Unutmamak gerekir ki, enflasyon, halktan alınan, gizli ve yasal olmayan bir vergidir. Üstelik de bu vergi yüksek gelir grubundan çok dar gelirliden alınmaktadır.
- Bütçe açıklarının ve bu çerçevede, doğrudan değilse de dolaylı olarak yüksek enflasyonun temel nedenlerinden biri olan ve açıkları her yıl adeta katlanarak büyüyen sosyal güvenlik sistemi yeniden yapılandırılmalıdır.
- Yeni bir sistemin oluşturulması sırasında, dünya örneklerinden de yararlanılarak, sistemin özelleştirilmesi; böylece de devletin belli bir vadede bu alandan çekilmesi suretiyle, bireylere kendi yaşamları ve gelecekleri üzerinde daha çok söz sahibi olma hakkının tanınması konusu üzerinde durulmalıdır.
- Çağdaş, adil, yaygın, basit ve denetlenebilir bir vergi sistemi kurulmalı ve bir an önce devreye sokulmalıdır.
- Yine bu bağlamda, halen yüzde elliler seviyesinde olduğu yaygın şekilde ifade edilen Kayıt Dışı Ekonomi ile kararlı şekilde mücadele edilmelidir. Aksi halde, ağırlığı giderek artan gayri adil dolaylı vergilerin ve kayıtlı mükellef üzerindeki ağır vergi yükünün azaltılması mümkün olmayacak, adaletsizlik sürüp gidecektir.
- Ve nihayet, 1988 yılından bugüne, tam 15 yıldır ülkemiz gündemini işgal eden, ancak, maalesef fazla bir mesafe alınamayan Özelleştirme sorunu ivedilikle çözülmelidir.

Unutulmamalıdır ki, bugün, Bulgaristan dahil, Demirperde ülkelerinin neredeyse tamamı bu sorunlarını çok kısa bir zaman diliminde kökünden çözmüş, Avrupa Birliğine tereddütsüz Üye konumuna gelebilmişlerdir.

Değerli Konuklar,

Sermaye piyasalarının bir ülkenin ekonomik kalkınmasında, sermayenin tabana yayılması suretiyle de sosyal barışın sağlanmasında ne denli önemli işlevlere sahip bulunduğu çok iyi bilinmektedir.

Bu nedenledir ki, hemen tüm ülkelerde bu piyasaların geliştirilmesi hükümetlerin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.

Ülkemizde, gerçek anlamda sermaye piyasası 1980'li yılların ikinci yarısında şekillendirilmeye başlanmış; o yıllardan bu güne fazla bir süre geçmediği halde, gerçekten de teknik alt yapı ve yetişmiş insan gücü açısından kıvanç duyulabilecek bir noktaya gelinebilmiştir.

Bu sürede piyasamızın Borsa üzerinden reel sektöre yaklaşık 25 milyar dolarlık kaynak aktarmayı başardığını da burada memnuniyetle belirtmek gerekir.

Ancak, ülkemizin sahip bulunduğu potansiyele göre bu miktarın çok daha üst seviyelere çıkarılması da mümkündür. Gerçekten de, gelişmekte olan piyasalarla yapılan çeşitli karşılaştırmalarda, ülke olarak, pek çok alanda kat etmemiz gereken önemli mesafeler bulunduğu hususu dikkati çekmektedir.

Az önce de ifade ettiğim gibi sermaye piyasamızda böyle bir atılım için gerekli olan alt yapı ve nitelikli insan gücü mevcuttur.

Özetlemek gerekirse;

- 48 Banka ve 121 Aracı Kurum Üyemiz sermaye piyasamızda işlem yapmakta; hizmet, 3.600 merkez ve şubede ve en son teknolojiler uygulanarak elektronik ortamda müşterilere sunulmaktadır,
- Yalnızca Aracı Kurumlarda 7.000 personel istihdam edilmektedir, bu sayı kriz öncesi 8.500 kişiye ulaşmıştı.
- Aracı kurum üyelerimizin toplam aktif büyüklükleri 600 milyon \$, özsermayeleri ise 400 milyon \$ mertebesinde.

Piyasamızın arzulanan Büyüklük ve Derinliğe ulaşamamasının nedenleri bize göre şunlardır:

- Yirmi yılı aşkın bir süredir devam eden makroekonomik dengesizlikler, yaşanan krizler, kamunun yüksek borçlanma ihtiyacına dayalı olarak, dünyadaki uygulamanın tersine, en yüksek getirinin devletçe sağlanıyor olması, bu gün dahi bir başına sermaye piyasamızın gelişmesinin önünde en önemli engeli oluşturmaktadır.
- Öte yandan, son yıllarda, özellikle Fona devredilen halka açık bankalar ve iştirakleri nedeniyle yaklaşık 200.000 yatırımcının yaygın ifade şekliyle "mağdur" duruma düşmesi, içte olduğu kadar dış yatırımcı nezdinde de piyasamızı olumsuz şekilde etkilemiş, piyasaya olan güven zedelenmiş, küskünler yaratılmıştır.
- Genel olarak adalet mekanizmamızın ağır işleyişinin bir yansıması olarak sermaye piyasası davalarının da yıllarca sürmesi, keza, piyasaya olan güveni olumsuz etkilemektedir.

- Bir diğ er temel unsur da piyasam ızdaki kurumsal yatırımcı eksikliğidir. Yatırım Fonlarının GSY İH'ya oranı Güney Kore'de %33, Yunanistan'da %19 iken Türkiye'de sadece %2,2 düzeyinde bulunmaktadır.

Böyle olunca da, piyasadaki aşırı dalgalanmaların önlenmesi g  le mekte, aşırı spe  latif ve hatta manip  latif işlemlere elverişli zemin hazırlanmış olmaktadır.

- Yüksek orandaki kayıt d  ı ekonomi de doğ al olarak piyasam ızın önündeki önemli engellerden bir diğ eridir.
- Yine, kamunun yüksek borçlanma ihtiyacına ve vergisel düzenlemelerin olumsuz etkilerine dayalı olarak,  lkemizde Hazine Bonosu dışında özel sektörle ilgili borçlanma senetleri ihraç edilememektedir.

Oysa,  nceki yıllarda piyasam ızda VDMK, Finansman Bonosu,  zel Sektör Tahvili, GOS gibi enstrümanlar birincil ve ikincil piyasalarda oldukça yaygın şekilde işlem g rebilmekteydi.

Unutmamak gerekir ki, yatırımcı ihtiyaçlarına cevap verecek enstrümanların, -faizsiz olanlar da dahil- geliştirilmesi, bu ürünlerin piyasada dolaşımını mümkün kılan düzenlemelerin yapılması her şeyden önce kayıt d  ına çıkmaya eğilimi olan tasarrufların kayıt içine alınmak suretiyle ekonomiye kazandırılmasına ve ayrıca vergi tabanının yaygınlaştırılmasına yardımcı olacaktır.

Bugün, Güney Kore başta olmak üzere bir çok gelişen piyasada özel sektör kuruluşları, borçlanma senedi ya da hisse senedi halka arzları yoluyla piyasad n ciddi büyüklüklerde fon sağlayabilmekte, sanayi hamlelerini bu yolla finanse edebilmektedirler.

- Piyasam ızın gelişmesini engelleyen faktörler, doğ al olarak, özel sektörün fon gereksiniminin karşılanamaması yanında,  zelle tirme hamlelerinin başarısını da olumsuz yönde etkilemektedir.
- Sermaye piyasasının gelişmesinin önünde diğ er önemli bir engel de kuşkusuz izlenen vergi politikalarıdır. Piyasayı geliştirmeye yönelik bir takım teşvikler bulunmakla birlikte bu teşviklerin geçici kaydıyla sağlanması, bu arada kuralların sık sık değiştirilmesi yatırımcı nezdinde güvensizlik yaratmakta, sonuçta arzulan n hedefe ula ılamamaktadır.

Görüşümüze göre, yapılacak vergi reformunda finansal piyasalarda işlem görecek enstrümanların vergilendirilmesi konusu; ekonomik program hedefleriyle uyumlu, sermaye piyasalarını geliştirici ve sermayenin tabana yayılmasını teşvik edici olmalıdır.

Kuşkusuz, piyasam ızın, sizlere yalnızca bir bölümüne işaret edebildiğim, c z m bekleyen başkaca pek çok yasal, teknik, idari konuları bulunmaktadır.

Yeni h k metimizin sivil toplum kuruluşları, doğ al olarak, meslek kuruluşları ile de yakın işbirliği içinde olacağına ilişkin söylemlerinden memn nluk duyulmuştur.

TSPAKB olarak sermaye piyasasının geliştirilmesi hedefine dönük her türlü desteği sunmaya hazır olduğumuzu özellikle belirtmek isteriz.

Bu çerçevede, piyasam ızdaki potansiyeli hızla harekete geçirmek üzere alınması gereken önlemlerin;

İlgili tarafların katılımı ile oluşturulacak bir ÇALIŞMA GRUBU'nda tartışılarak EYLEM PLANI'na dönüştürülmesi,

Yetkili organlarca da uygun görüldüğü takdirde; yasal, idari ve mali açılardan gereğinin yapılması, ülke ekonomimiz açısından önemli yararlar sağlayacaktır inancındayız.

Değerli Konuklar,

Konferansımızda Sermaye Piyasalarının Reel Sektöre Fon Sağlama Fonksiyonunu çok seçkin bilim adamı, iş adamı, akademisyen ve üst düzey yöneticilerin katılımıyla işlemeye çalışacağız.

Bu etkinliğimizde bizleri onurlandıran Sayın Başbakan Yardımcımıza, Sermaye Piyasası Kurumlarının Sayın Başkanlarına,

Konferans ve Panelimizde görüşlerini bizlerle paylaşacak değerli konuşmacılara,

Değerli Basın Mensuplarına, üyelerimize ve tüm konuklarımıza TSPAKB adına teşekkürlerimizi sunuyorum.